

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 347/09-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. januára 2010 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť E. F., R., zastúpenej advokátkou JUDr. D. S., K., ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/602/1996, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/602/1996 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/602/1996 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. E. F. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré j e Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. E. F. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 368,55 € (slovom tristošesťdesiatosem eur a päťdesiatpäť centov), ktorú j e Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne JUDr. D. S., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 347/09-11 z 11. novembra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť E. F. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/602/1996.

2. Porušenie základného práva na prerokovanie svojej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 od. 2 ústavy vidí sťažovateľka v tomto skutkovom stave:

«... 11. júna 1996 sťažovateľ podal na Okresný súd... návrh na začatie konania o vrátenie pôžičky 250.000,- Sk...»

Sťažovateľ pripojil k svojej žalobe všetky relevantné dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, pričom navrhol súdu vykonať dokazovanie výsluchom svedkov, ktorých uviedol a ďalšími dôkazmi.

Okresný súd... po podaní žaloby a úkonoch súdu smerujúcich k príprave pojednávania o predmetnej veci pojednával dňa 20. februára 1997, dňa 23. septembra 1997, dňa 30. októbra 1997, dňa 9. decembra 1997 a dňa 29. januára 1998, ktoré bolo odročené za účelom pripojenia vyšetrovacieho spisu...

Ďalšie pojednávanie sa v predmetnej veci uskutočnilo dňa 31. marca 1998, na ktoré však neboli predvolaní navrhovaní svedkovia a rovnako nebol pripojený predmetný vyšetrovací spis.

Ďalšie, v poradí siedme pojednávanie, sa uskutočnilo dňa 20. apríla 1999, ktoré však bolo odročené z dôvodu, že neboli predvolaní navrhovaní svedkovia.

Nasledujúcich 5 kalendárnych rokov Okresný súd... v predmetnej právnej veci neurobil ani jeden úkon, nevytýčil ani jeden termín pojednávania...

Ďalšie, v poradí ôsme pojednávanie, bolo Okresným súdom... vytýčené na deň 15. júna 2004 a to až po žiadosti právneho zástupcu sťažovateľa zo dňa 13. mája 2004 o vytýčenie termínu pojednávania a odstránenie priedahov konaní...

Okresný súd... po deviatich rokoch súdneho konania... 28. júla 2005 vyniesol v predmetnej právnej veci rozsudok, ktorým rozhodol tak, že žalobu zamietol...

Proti rozsudku Okresného súdu... sťažovateľ podal... odvolanie. Krajský súd v Košiciach... 22. augusta 2006 uznesením zrušil rozsudok Okresného súdu... a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Po vrátení veci sa v predmetnej právnej veci konalo na Okresnom súde... pojednávanie dňa 11. mája 2007 a dňa 28. augusta 2007, ktoré pojednávanie bolo odročené...

Odo dňa 28. augusta 2007 do dňa podania sťažnosti sťažovateľom, t. j. viac ako 2 roky v predmetnej právnej veci nebol vytýčený termín pojednávania...

Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že za obdobie 13 rokov trvajúceho súdneho konania bolo v predmetnej právnej veci vytýčených 16 pojednávanií, ktoré boli zväčša odročované z dôvodu nepredvolania navrhovaných svedkov...

S poukazom na uvedené, sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupca písomnosťou zo dňa 22. júna 2009 adresovanou predsedovi Okresného súdu... namietal priedahy v predmetnom konaní...

Predseda Okresného súdu... v písomnosti zo dňa 24. júna 2009, uviedol, že „sťažnosť je dôvodná“...»

3. Sťažovateľka je toho názoru, že postupom okresného súdu dochádza k porušovaniu jej základného práva garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto žiada vydať tento nález:

„1. Právo E. F. na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy... a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... Okresným súdom..., porušené bolo.

2. Okresnému súdu... sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/602/1996 konal bez zbytočných priedahov.

3. E. F. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- € (slovom: desaťtisíc eur) titulom porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy... a čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., ktoré je Okresný súd..., povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd... je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia...“

Svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka zdôvodnila takto:

„V dôsledku porušenia horeuvedených ústavných práv, sťažovateľ utrpel ujmu, nakoľko v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania a stavu právnej neistoty mal sťažovateľ sťažený život s prihliadnutím na rozbiehajúce sa podnikateľské aktivity, pričom tento stav právnej neistoty trvá dodnes.“

4. Na základe žiadosti ústavného súdu predseda okresného súdu v písomnom podaní (sp. zn. 1 SprV/708/2009 z 19. novembra 2009) uviedol podrobnú chronológiu procesných úkonov vo veci a ďalej k veci uviedol: „... je nutné pripustiť priedahy na strane súdu v období od 31. 3. 1998 do 1. 4. 1999 a od 20. 4. 1999 do 24. 5. 2004. Tieto priedahy boli i príčinou vyhodnotenia podanej sťažnosti predsedovi súdu ako dôvodnej.

Zároveň je však potrebné poukázať i na správanie samotnej sťažovateľky, ktorá sa vytýčených pojednávaní, a to pred, ale i po dlhodobejšom období nečinnosti súdu, zúčastňovala len v obmedzenom rozsahu. Jej neprítomnosť na viacerých pojednávaniach ostala neospravedlnená.

Dĺžku konania čiastočne ovplyvnila i jeho skutková obtiažnosť spôsobená nutnosťou výsluchu svedka v Maďarskej republike.“

5. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne k vyjadreniu okresného súdu okrem iného uviedla:

„Považujeme za zavádzajúce tvrdenie predsedu Okresného súdu..., ktorý uvádza, že sťažovateľka svojou neúčastou na súdom nariadených pojednávaniach prispela k dĺžke trvania súdneho konania, pričom jej neúčast ostala neospravedlnená.

V tejto súvislosti poukazujeme na to, že sťažovateľka ako účastník predmetného súdneho konania bola zastúpená advokátom ako právnym zástupcom, ktorý svoju prípadnú neúčast na pojednávaní riadne vo svojom mene ako aj v mene klientky ospravedlnil...

Konajúci súd nariaďoval pojednávania v predmetnej právnej veci za účelom vykonania dôkazov, ktoré si súd uložil vykonať na predchádzajúcom pojednávaní a následne odročoval nariadené pojednávanie konštatujúc, že ten istý súd nevykonal tie dôkazy, ktorých vykonanie si uložil na predchádzajúcom pojednávaní.

S poukazom na uvedené, konajúci súd zbytočne a nehospodárne nariaďoval pojednávania za účelom prejednávania a objasnenia predmetnej právnej veci, ale zároveň sám konajúci súd nerobil žiadne právne kroky smerujúce k rýchlemu, riadnemu a hospodárnemu prejednávaniu predmetnej právnej veci.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje

ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

7. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností a zo spisu okresného súdu sp. zn. 19 C/602/1996 ústavný súd zistil, že sťažovateľka je navrhovateľkou v konaní sp. zn. 19 C/602/1996 o vrátenie pôžičky, ktoré je vedené na okresnom súde od 11. júna 1996. Následne okresný súd vo veci vykonal tieto procesné úkony:

- okresný súd 3. júla 1996 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľka uhradila 18. júla 1996,
- okresný súd následne viackrát doručoval žalobu odporkyňi a zisťoval jej pobyt, keďže pošta zásielky vrátila okresnému súdu z dôvodu, že adresát je neznámy,
- 20. februára 1997 bolo súdne pojednávanie odročené z dôvodu neprítomnosti odporkyne, ktorej predvolanie pošta vrátila súdu z dôvodu, že adresát je neznámy; opakovane bol okresným súdom zisťovaný pobyt odporkyne,
- 3. septembra 1997 dal sudca kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 23. september 1997,
- 18. septembra 1997 sťažovateľka aj jej právny zástupca sa ospravedlnili z neúčasti na pojednávaní z dôvodu pracovného zaneprázdnenia,
- okresný súd 23. septembra 1997 pojednávanie odročil na 30. október 1998, na ktoré mali byť predvolaní účastníci konania,
- okresný súd 30. októbra 1997 na pojednávaní skonštatoval prítomnosť právneho zástupcu odporkyne; sťažovateľka a jej právny zástupca neboli prítomní, nemali vykázané doručenie predvolania na súd; okresný súd pojednávanie odročil na neurčito,
- na pojednávanie 9. decembra 1997 sa dostavili právni zástupcovia sporových strán; sťažovateľka bola ospravedlnená z neúčasti; pojednávanie bolo odročené na 29. január 1998 z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu,
- 29. januára 1998 okresný súd na pojednávaní vypočul odporkyňu a pojednávanie odročil na neurčito pre účely pripojenia vyšetrovacieho spisu,
- podaním 26. februára 1998 sa odporkyňa vyjadrila k žalobnému návrhu,

- 6. marca 1998 dal sudca kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 31. marec 1998,
- 17. marca 1998 sťažovateľka navrhla zmenu žalobného petitu v časti príslušenstva istiny; právny zástupca sťažovateľky sa ospravedlnil z neúčasti na pojednávaní a súčasne navrhol, aby súd pojednával a rozhodol i v jeho neprítomnosti,
- 31. marca 1998 okresný súd skonštatoval, že sa nedostavili účastníci sporu ani ich právni zástupcovia; sťažovateľka neospravedlnila svoju neúčasť, aj keď prevzala predvolanie na pojednávanie osobne 13. marca 1998; pojednávanie bolo odročené na neurčito pre účely vypočutia účastníkov sporu,
- 20. apríla 1999 okresný súd vypočul sťažovateľku a pojednávanie odročil na neurčito pre účely vypočutia svedkov prostredníctvom dožiadaného súdu,
- 19. mája 2004 právny zástupca sťažovateľky požiadal okresný súd o nariadenie termínu pojednávania,
- 15. júna 2004 okresný súd uskutočnil pojednávanie a vypočul svedka a pojednávanie odročil na neurčito pre účely vypočutia odporkyne,
- 23. septembra 2004 okresný súd odročil pojednávanie na neurčito pre účely vypočutia svedkov, odporkyňa sa ospravedlnila a navrhla pojednávanie odročiť,
  - 3. marca 2005 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 31. marec 2005 z dôvodu neúčasti sťažovateľky a jej právneho zástupcu, ktorý sa ospravedlnil,
- 31. marca 2005 okresný súd pojednávanie odročil, keďže sa nezúčastnili účastníci sporu ani ich právni zástupcovia, i keď boli dostatočne včas predvolaní na pojednávanie; právny zástupca sťažovateľky svoju neúčasť aj neúčasť sťažovateľky ospravedlnil kolíziou s inými pojednávaniami,
- 28. apríla 2005 okresný súd uskutočnil súdne pojednávanie, sťažovateľka ospravedlnila svoju neprítomnosť; okresný súd sa oboznámil s dôkazmi a na návrh právneho zástupcu sťažovateľky pojednávanie odročil na neurčito pre účely vypočutia svedka, ktorého účasť mala zabezpečiť odporkyňa,
- 1. júna 2005 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli prítomní právni zástupcovia sporových strán; výsluch nebol uskutočnený, pretože svedok sa nedostavil,
- 26. júla 2005 sa uskutočnilo súdne pojednávanie, ktoré okresný súd po prednesoch právnych zástupcov odročil na 28. júl 2005 pre účely vyhlásenia rozhodnutia,

- okresný súd 28. júla 2005 vyhlásil rozsudok v merite veci,
- 7. novembra 2005 sťažovateľka podala odvolanie proti rozsudku okresného súdu,
- 14. novembra 2005 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o podanom odvolaní sťažovateľky,
- krajský súd prevzal spis 15. novembra 2005 a zaevidoval ho pod sp. zn. 6 Co/395/2005,
- uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Co/395/2005 z 22. augusta 2006 napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu, spis bol okresnému súdu vrátený 21. novembra 2006,
- 13. decembra 2006 okresný súd zaslal účastníkom sporu uznesenie krajského súdu,
- 11. mája 2007 okresný súd uskutočnil pojednávanie, na pojednávaní bol prítomný právny zástupca sťažovateľky, ktorý sťažovateľku ospravedlnil z neúčasti; odporkyňa svoju neprítomnosť ospravedlnila a požiadala o odročenie pojednávania; okresný súd pojednávanie odročil na 28. august 2007,
- na pojednávaní 28. augusta 2007 okresný súd vypočul sťažovateľku a pojednávanie odročil pre účel vypočutia svedka prostredníctvom dožiadaného súdu,
- 11. októbra 2007 okresný súd vykonal dožiadanie; zaslal Okresnému súdu Rožňava spis a zároveň uviedol otázky, na ktoré má vypočuť označeného svedka,
- Okresný súd Rožňava 17. októbra 2007 prevzal spis okresného súdu,
- 18. októbra 2007 Okresný súd Rožňava predvolal svedka na 30. október 2007,
- 2. novembra 2007 bol okresnému súdu vrátený spis Okresným súdom Rožňava,
- 19. novembra 2007 dal sudca kancelárii pokyn, aby vyzvala právnych zástupcov sporových strán na oznámenie otázok na svedka, ktorý ma byť vypočutý dožiadanim na súde v Maďarskej republike,
- podaním 31. januára 2008 odporkyňa oznámila okresnému súdu adresu svedka,
- okresný súd uznesením zo 4. apríla 2008 ustanovil prekladateľku z jazyka slovenského do jazyka maďarského a uložil jej preložiť z jazyka slovenského do jazyka maďarského a z jazyka maďarského do jazyka slovenského všetky listiny, ktoré jej budú súdom zaslané, a predložiť preložené listiny súdu spolu s vyúčtovaním odmeny prekladateľa,
- 2. júna 2008 okresný súd dostal od prekladateľky preložené listiny spolu s vyúčtovaním odmeny za preklad,

- okresný súd 19. júna 2008 pre účely výsluchu svedka súdom v zahraničí odoslal dožiadanie do Maďarskej republiky (Mestskému súdu v M.),
- 15. júla 2008 dožiadaný súd vyzval na uvedenie presnej adresy svedka a okresný súd vyzval na zaplatenie preddavku súdneho poplatku,
- okresný súd listom 25. augusta 2008 vyzval sporové strany na oznámenie adresy svedka, ktorý má byť vypočutý dožiadaným súdom,
- 19. septembra 2008 okresný súd dostal informáciu o výsledku dožiadania, ktoré nebolo vykonané z dôvodu nezaplatenia preddavku,
- 29. septembra 2008 odporkyňa uviedla adresu svedka, ktorý má byť vypočutý dožiadaným súdom,
- 11. marca 2009 okresný súd zaslal dožiadanie do Maďarskej republiky (Mestskému súdu v M.) s uvedením novej adresy svedka, ktorý ma byť vypočutý,
- 8. júna 2009 okresný súd dostal informáciu o výsledku dožiadania v zahraničí,
- 27. júna 2009 sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní,
- 30. júna 2009 okresný súd požiadal prekladateľku o preloženie listín z vykonaného dožiadania súdom v zahraničí,
- 27. júla 2009 prekladateľka predložila okresnému súdu preklady listín spolu s vyúčtovaním odmeny a hotových výdavkov,
- 1. augusta 2009 dal sudca kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 15. december 2009.

III.

8. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší

také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu

pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokúvanej veci. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

11.1 Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je rozhodovanie o návrhu na vrátenie pôžičky, teda po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnu vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že doterajší priebeh konania len v zanedbateľnom rozsahu ovplyvnila skutková zložitosť veci (potreba tlmočníka na preklad listín a vykonanie procesného úkonu v zahraničí), ktorá je však dostatočne poznaná všeobecnými súdmi (judikatúra, rozbor). Sudca prejavil váhavosť a nerozhodnosť a uspokojil sa s formalizovaným postupom opakovaním súdnych pojednávaní v čase od 24. januára 1997 až do podania ústavnej sťažnosti. Okrem toho okresný súd od 31. marca 1998 do 1. apríla 1999 a od 20. apríla 1999 až do 19. mája 2004 bol absolútne nečinný a nevykonal žiaden procesný úkon vo veci. Úkony okresného súdu aj v nasledujúcom období sú poznačené neefektívnosťou a nekoncentrovanosťou. Aj keď okresný súd 19. júna 2008 spis odoslal na vypočutie svedka dožiadaním do Maďarskej republiky, predseda tento úkon musel byť opakovaný (nezrovnalosti so zaplatením preddavku za vykonanie úkonu, ako aj v adrese svedka).

11.2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd pri preskúmaní spisu zistil okolnosti, na základe ktorých sťažovateľka čiastočne prispela k celkovej dĺžke súdneho konania. Sťažovateľka sa opakovane ospravedlňovala z neúčasti na pojednávaniach (20. februára 1997, 23. septembra 1997, 9. decembra 1997, 31. marca 1998, 31. marca 2005 a 28. apríla 2005). Navyše sťažovateľka počas celého obdobia nenamietala priet'ahy v konaní okresného súdu, a učinila tak až 27. júna 2009.

11.3 Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom konajúceho okresného súdu v predmetnej veci. Sťažovateľka v sťažnosti nekonkretizovala obdobia, počas ktorých malo dôjsť k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní, ale poukázala na celkovú dĺžku konania v trvaní takmer 13 rokov. Ústavný súd zobral do úvahy, že okresný súd fakticky priznal priet'ahy v konaní. Okresný súd v tomto ohľade nepochybne porušil svoje zákonné povinnosti dané mu predovšetkým Občianskym súdnym poriadkom. Konanie na okresnom súde je poznačené ako celok neefektívnosťou a nesústredenosťou, keď okresný súd mechanicky síce nariad'oval súdne pojednávania, ale ich v prevažnom rozsahu bez ďalšieho odročoval a vec meritórne neposudzoval. V čase od 31. marca 1998 do 1. apríla 1999 a od 20. apríla 1999 do 24. mája 2004 bol okresný súd viac ako 6 rokov úplne nečinným. Okresný súd za 13 rokov trvania súdneho konania rozhodol raz vo veci samej, avšak toto rozhodnutie bolo krajským súdom zrušené.

12. Aj vzhľadom na uvedené (pozri body 7 a 11) ústavný súd z hľadiska priet'ahov v konaní hodnotil postup okresného súdu ako celok. Napriek tomu, že okresný súd vykonával procesné úkony spojené s prípravou pojednávania, vykonával pojednávania, zabezpečoval dôkazy, na ktoré sa účastníci odvolávali, ustanovoval prekladateľa na preloženie listín z jazyka slovenského do jazyka maďarského a z jazyka maďarského do jazyka slovenského a doručoval písomnosti, v posudzovanej veci len raz vecne rozhodol (do podania sťažnosti na ústavnom súde) a navyše konal nekoncentrovane a neefektívne.

13. Ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/602/1996 už len z dôvodu celkového trvania tohto konania (viac ako 13 rokov) došlo u sťažovateľky k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedenú dĺžku konania nemožno v rozumnej miere ospravedlniť žiadnymi relevantnými okolnosťami tohto prípadu.

14. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

15. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

16. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 19 C/602/1996 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval ale, vzhľadom na okolnosti prípadu, uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto dospel k záveru, že treba rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľky priznať jej primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € z dôvodov pretrvávajúcej dlhodobej právnej neistoty, ktorá pretrváva naďalej. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

17. Vzhľadom na doterajšiu celkovú dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 19 C/602/1996, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, zohľadniac tiež výšku požadovanej istiny (čo je v hre) a správanie sťažovateľky (bod 11.2) ústavný súd považoval priznanie sumy 4 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nepredstavuje realizáciu práva priznaného čl. 46 ods. 3 ústavy, t. j. primerané finančné zadosťučinenie nemožno stotožňovať s odškodným, s náhradou či už za skutočnú škodu, alebo za ušlý zisk. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

18. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľke, ktorá bola vo veci namietaných porušení práv úspešná, vznikli trovy konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala 3 úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie a podanie sťažnosti 27. októbra 2009 a zaujatie písomného stanoviska z 10. decembra 2009 k vyjadreniu okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je 1/6 z výpočtového základu 695,41 € (20 950 Sk), t. j. 115,90 €, a režijný paušál je 6,95 €, teda spolu 122,85 €. Celková odmena advokátke za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom (za 3 úkony právnych služieb a 3 x paušálna náhrada) predstavuje celkovú sumu 368,55 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP). Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

19. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2010